

Sygn. akt III AUa 1015/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 grudnia 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Małgorzata Rokicka - Radoniewicz
Sędziowie:	SA Elżbieta Gawda SA Bogdan Świerk (spr.)
Protokolant: st. prot. sądowy Maciej Mazuryk	

po rozpoznaniu w dniu 6 grudnia 2012 r. w Lublinie

sprawy M. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.

o wysokość kapitału początkowego

na skutek apelacji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych O. R.

od wyroku Sądu Okręgowego w Radomiu

z dnia 14 września 2012 r. sygn. akt VI U 447/12

zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie.

III AUa 1015/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 6 marca 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. ponownie ustalił M. K. wysokość kapitału początkowego. Jego wysokość na dzień 1 stycznia 1999 r. została określona na 173 269,36 zł. Podstawa wymiaru kapitału początkowego została obliczona w oparciu o podstawę wymiaru składek z 10 lat kalendarzowych – 1982 – 1991, a wskaźnik wysokości podstawy kapitału początkowego wyniósł 113,12%.

W odwołaniu od tej decyzji, kwestionując jej prawidłowość, M. K. podniósł, że poprzednio miał obliczony kapitał początkowy w większej wysokości. Obniżenie wielkości kapitału początkowego uważa więc za krzywdzące.

Po jego rozpoznaniu Sąd Okręgowy w Radomiu wyrokiem z dnia 14 września 2012 r. zmienił wskazaną wyżej decyzję w ten sposób, że ustalił M. K. wysokość kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 r. w kwocie 182 195,75 zł.

Swoje rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na poniższych ustaleniach faktycznych oraz ich ocenie prawnej: decyzją z dnia 18 stycznia 2010 r. pozwany organ rentowy ustalił M. K. wysokość kapitału początkowego w dniu 1 stycznia 1999 r. na 182 195,75 zł. Podstawa wymiaru kapitału początkowego została obliczona w oparciu o podstawę wymiaru składek z 10 lat kalendarzowych – 1982 – 1991 – a jej wskaźnik wysokości wyniósł 121,11%. Kontrolowaną w tej sprawie decyzją – z dnia 6 marca 2012 r. pozwany ponownie ustalił M. K. kapitał początkowy, w sposób podany jak na wstępie. Kolejną decyzją – z dnia 26 marca 2012 r. pozwany wznowił postępowanie w zakresie dotyczącym swojej decyzji z dnia 18 stycznia 2010 r. i uchylił tą decyzję. Jeszcze jedną decyzją - z dnia 30 marca 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. ustalił M. K. wysokość kapitału początkowego w kwocie 174 224,49 zł a wskaźnik podstawy jego wysokości określił na 114,36%.

Według Sądu Okręgowego spór między stronami w sprawie niniejszej dotyczy dopuszczalności wzruszenia przez organ rentowy swojej wcześniejszej prawomocnej decyzji. Z uzasadnienia późniejszej decyzji tego organu – z dnia 26 marca 2012 r. wynika, że za podstawę prawną do wydania kontrolowanej w tej sprawie decyzji pozwany przyjął przepis art. 114 ust.1 i ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (dalej podawanej jako ustawa o FUS). Stan faktyczny sprawy niniejszej jest między stronami bezsporny, a po wydaniu pierwszej decyzji przez pozwanego – z dnia 18 stycznia 2010 r. M. K. nie przedkładał żadnych nowych dowodów.

Zmniejszenie przez pozwanego w kontrolowanej decyzji wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego, a co za tym idzie jego wysokości, było wynikiem błędnego zaliczenia przez pozwanego do podstawy wymiaru kapitału początkowego za 1991 r. nagrody jubileuszowej, od której to wypłaty nie było wtedy obowiązku odprowadzania składek na ubezpieczenie społeczne. Spowodowało to wadliwe wyliczenie wysokości podstawy wymiaru składek za ten rok.

Analizując stan prawny w chwili swojego orzekania sąd pierwszej instancji powołał się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 lutego 2012 r. wydany w sprawie sygn.. akt K 5/11 którym przepis art. 114 ust.1a ustawy o FUS został uznany za niekonstytucyjny i z chwilą publikacji tego wyroku utracił swoją moc. Natomiast przepis art. 114 ust.1 ustawy o FUS pozwala na ponowną ocenę prawa do świadczenia tylko w przypadku przedłożenia nowych dowodów lub ujawnienia nowych okoliczności, nieznanymi organowi rentowemu, które mają wpływ na prawo do świadczenia. Już w tym miejscu należało dodać wyjaśnienie, że omawiany przepis ma także zastosowanie do wysokości świadczenia, bo o to przecież chodzi w niniejszej sprawie. W ocenie Sądu Okręgowego wykrycie przez organ rentowy swojego błędu przy wyliczaniu wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego nie jest równoznaczne z ujawnieniem nowych dowodów lub nowych okoliczności, które istniały przed wydaniem kontrolowanej decyzji. Nie ma zatem podstaw do wzruszenia prawomocnej decyzji, jak to uczynił pozwany organ rentowy. Dlatego sąd pierwszej instancji uznając zasadność odwołania ubezpieczonego przywrócił stan poprzedni.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wywiódł pozwany organ rentowy. Nie zawiera ona wniosków odnoszących się do tego wyroku ale z treści apelacji w niewątpliwy sposób wynika wola tej strony zwalczania zawartego w nim rozstrzygnięcia.

Skarżący zarzucił naruszenie prawa materialnego – przepisów art. 174 ust.3 i art. 175 ust.4 w związku z art.114 (brak dokładniejszego określenia) ustawy o FUS poprzez ustalenie ubezpieczonemu wysokości kapitału początkowego w oparciu o zawyżony wskaźnik wysokości podstawy wymiaru tego kapitału za 1991 r. oraz przez uznanie, że pozwany w oparciu o art. 114 ustawy o FUS nie mógł dokonać weryfikacji wielkości tego kapitału w sytuacji gdy wnioskodawca nie nabył jeszcze prawa do emerytury.

W uzasadnieniu apelacji wskazano, że po zauważeniu swojego błędu popełnionego przy wyliczaniu wielkości kapitału początkowego organ rentowy nie mógł tego błędu nadal powielać i świadomie zawyżać wysokość należnej wnioskodawcy emerytury. Prawo do emerytury zostało M. K. przyznane od dnia 5 kwietnia 2012 r. W ocenie apelującego skutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego, podawanego przez Sąd Okręgowy, organ rentowy nie może z urzędu wszcząć postępowania weryfikującego ustalone już prawo do emerytury lub wysokości tych świadczeń. Nie ma on jednak zastosowania do kapitału początkowego który takim świadczeniem jeszcze nie jest.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje: ponowne ustalenie wysokości kapitału początkowego jest co do samej zasady dopuszczalne i wynika z regulacji normatywnej zawartej w art. 175 ust. 4 ustawy o FUS. Przepis ten nie ustanawia samodzielnych kryteriów dopuszczalności ponownego ustalenia wysokości kapitału początkowego ale odsyła w tym zakresie do art. 114 ustawy o FUS. Wobec niekonstytucyjności jego ust.1a zastosowanie może mieć w zakresie przesłanek takiego ponownego ustalenia jedynie ust.1 omawianego przepisu. Sąd pierwszej instancji wprawdzie rozważał oba te przepisy ale z rozważań tych w zakresie dotyczącym ust.1, w stanie faktycznym występującym w sprawie niniejszej, wyciągnął całkowicie mylne wnioski. Gdyby przyjąć koncepcję Sądu Okręgowego to organ rentowy nie miałby żadnej możliwości naprawienia swojego błędu i nastąpiłoby swoiste ubezwłasnowolnienie tego organu. Tymczasem zarówno z literatury przedmiotu jak i orzecznictwa sądowego (zob. Kamil Antonów i Marcin Bartnicki Komentarz do ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Wydanie 3, Wydawnictwo ABC 2009, LEX, teza 3 do art.114 i cytowane tam orzecznictwo oraz orzecznictwo nowsze: wyroki Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 2011 r. I UK 317/10 – LEX 811823, z dnia 9 stycznia 2012 r. III UK 223/10 – LEX 1124109 i podawane w ich uzasadnieniach inne jeszcze) wynikają tezy dokładnie przeciwnie. Nowe okoliczności są bowiem ujmowane szeroko i mają atrybut „nowości” także wtedy, gdy powinny być uwzględnione w poprzednim postępowaniu ale skutek przeoczenia organu rentowego czy też nawet jego błędu do tego nie doszło. Dlatego błąd pozwanego organu rentowego polegający na doliczeniu do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne M. K. za 1991 r. nagrody jubileuszowej jaką on wtedy pobrał jest nową okolicznością istniejącą przed wydaniem pierwszej decyzji pozwanego dotyczącej kapitału początkowego tego ubezpieczonego, co w pełni umożliwia ponowne obliczenie wysokości kapitału początkowego. Z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w S. wynika, że w kwestii prawa do świadczeń istotne znaczenie ma także czas jaki upłynął od przyznania prawa do świadczenia do ujawnienia okoliczności wskazującej, że prawo to zostało przyznane błędnie. Nie ma jednak potrzeby rozwijać szerzej tego wątku bowiem ta problematyka w sprawie niniejszej nie wystąpiła. Pozwany ujawnił przecież swój błąd jeszcze przed przyznaniem M. K. emerytury.

Można też wytknąć pozwanemu wadliwy sposób procedowania w tej kwestii polegający na wprowadzeniu do obrotu prawnego nowej decyzji – z dnia 6 marca - zawierającej inne rozstrzygnięcie niż w decyzji także funkcjonującej w tym obrocie – z dnia 18 stycznia 2010 r. Jednak przez wznowienie postępowania i uchylenie decyzji z dnia 18 stycznia 2010 r. nastąpiła sanacja tego postępowania.

Nie ma także znaczenia, w realiach sprawy niniejszej, argument apelującego, że kapitał początkowy nie jest jeszcze świadczeniem a jedynie podstawą do określenia jego wysokości. W odesłaniu zawartym w art. 175 ust. 4 ustawy o FUS ustawodawca przesądził o stosowaniu do ponownego ustalenia wysokości kapitału początkowego przesłanek wskazanych w art. 114 tej ustawy.

Sąd Okręgowy skupił się jedynie na formalnej stronie dopuszczalności ponownego ustalenia wysokości kapitału początkowego, którą, nota bene, wadliwie rozstrzygnął, przez co nastąpiło nierozpoznanie istoty sprawy. Ze względu jednak na to, że stan faktyczny między stronami jest bezsporny, że błąd organu rentowego jest oczywisty, że sąd drugiej instancji nie ma bezwzględnego obowiązku w takiej sytuacji uchylania zaskarżonego wyroku i przekazywania sprawy do ponownego rozpoznania, należało przyjąć, że jest możliwa korekta tego wyroku przez jego zmianę i oddalenie odwołania M. K..

Z tych zatem względów i z mocy art. 386 § 1 kpc Sąd Apelacyjny orzekł jak w wyroku.